

ORIGINAL ARTICLE

The phonetic representation of phoneme /e/ in the Azerbaijani based on sociolinguistics

Yousef Hazrati*

Assistant Professor of linguistics,
Payame Noor University, Tehran,
Iran.

Correspondence:

Yousef Hazrati

Email: Hazratiyousef@pnu.ac.ir

Received: 10/Jul/2023

Accepted: 04/Oct/2023

How to cite:

Hazrati, Y. (2024). The phonetic representation of phoneme /e/ in the Azerbaijani based on sociolinguistics, *Journal of Sociolinguistics*, 7 (27), 85-97.

(DOI:[10.30473/jl.2024.68508.1607](https://doi.org/10.30473/jl.2024.68508.1607))

ABSTRACT

Bonabi variety is one of the important varieties of Azerbaijani in Iran. Although most of female names in this variety are loan words, but all of these words in speech and casual language are a function of Bonabi variety. The aim of present research is to study the effect of social variables (education and age) on the phonetic representation of /e/ in the final syllable of female names in the framework of Labov's proposed theory based on sociolinguistics (1966, 2006) in Bonabi variety of Azerbaijani. In this research the method of data collection is interview. 60 female names from 60 native speakers of Bonabi variety were collected. From all of these 60 participants were asked that they introduce themselves. The participants were divided into three groups based on the variables of education and two groups based on age. Due to illiteracy of some participants only the casual and spoken style was studied. The data research were analyzed by means of column charts. The data analysis shows that social variables is effective on the Phonetic representation of /e/ in the final syllable of female names in the Bonabi variety of Azerbaijani. In fact, the phonetic representation of this phoneme is a function of social variables.

KEY WORDS

Bonabi Veriety, Azerbaijani, Social variables, Education and age, Female names, Final syllable, Sociolinguistics.

Introduction

Turkish language is one of the ancient languages and has a history of about fifteen hundred years and is spoken in different dialects. This language is used in a wide area from North Asia, North and West China to West Asia, parts of the Middle East, Mediterranean coasts, Central Asia and Eastern Europe. One of the important branches of the Turkish language is the Azerbaijani Turkish language. This language is the language of the people of the Azerbaijan region of Iran and other Azerbaijani regions of Iran and the official language of the Republic of Azerbaijan. The Azerbaijani Turkish language is also common as a spoken language in the eastern regions of Turkey and southern Georgia and Dagestan. In Iran, Azerbaijani Turkish language has different dialects and accents. For example: Turkmen, Khorasani, Kazakh Turkish, Khalji and etc., but the largest number of its speakers are the dialects of the northwestern region of Iran, such as Tabrizi, Maragheh, Urmia, Qara Daghi and etc.

Bonabi variety is one of the important varieties of Azerbaijani in Iran. Although most of female names in this variety are loan words, but all of these words in speech and casual language are a function of Bonabi variety. The aim of present research is to study the effect of social variables (education and age) on the phonetic representation of /e/ in the final syllable of female names in Bonabi variety of Azerbaijani base on the proposed framework of Labov. One of his theories is apparent - time. Apparent time is a methodological structure in sociolinguistics by which language change is studied by comparing the speech of people of different ages. If the change of language is taking place, according to the apparent - time theory, the older generations will represent the initial form of the language and the younger generations will represent the later form. Therefore, the direction of language change can be identified by comparing younger and older speakers .

Method

A survey method has been used in this research and the method of data collection is interview. 60 female names from 60 native speakers of Bonabi variety were collected. From all of these 60 participants were asked that they introduce themselves. The participants were divided into three groups based on the variables of education and two groups based on age. Due to illiteracy of some participants only the casual and spoken style was studied. The data research were analyzed by means of column charts.

Findings

The data analysis shows that social variables is effective on the Phonetic representation of /e/ in the final syllable of female names in the Bonabi variety of Azerbaijani. In fact, the phonetic representation of this phoneme is a function of social variables.

Results and Conclusion

In general, after examining preliminary research and data analysis through column charts, it can be concluded that there is a significant difference between age and education groups in the phonetic representation of the /e/ phoneme in the final syllable of female names of the Turkish-Azerbaijani Banabi variety. According to the findings of the research, the phoneme /e/ in the age group of 40-60 years old with high education has the highest rate of occurrence of the phoneme /e/ and the lowest occurrence of the phoneme /e/ in the group of 61-80 years old with very low education. This is in line with the results of research in this field. The non-use of the phoneme /e/ in this group can be justified by using the hypothesis of the apparent time of Labov. According to this hypothesis, the phonological system and linguistic structures of each person are fixed in adulthood and rarely change after that. In other words, according to this hypothesis, older generations will represent an early form of language and younger generations will represent the next form, and this research also represents the hypothesis.

Keywords

Bonabi Variety, Azerbaijani, Social variables, Education and age, Female names, Final syllable, Sociolinguistics.

«مقاله پژوهشی»

بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکی آذربایجانی بر اساس زبان‌شناسی اجتماعی

یوسف حضرتی*

چکیده

گونه بنایی یکی از گونه‌های مهم ترکی آذربایجانی در شمال غرب ایران است. این گونه از ترکی آذربایجانی، ویژگی‌ها و خصوصیات فوق‌العاده دارد. یکی از آن‌ها، تبدیل واج /e/ در هجای آخر اسامی زنانه به واج [æ] در گفتار است. با این که اکثر اسامی زنانه در این گونه، وام‌واژه هستند، ولی همه این واژه‌ها در گفتار و زبان محاوره‌ای تابع گونه بنایی هستند. البته لازم به توضیح است که این کاملاً بستگی به تحصیلات و سن دارد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی در چارچوب نظریه پیشنهادی لب‌او بر اساس زبان‌شناسی اجتماعی است. در این پژوهش روش جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه می‌باشد. ۶۰ اسم زنانه از ۶۰ سخنگوی بومی زبان گونه بنایی بعد از مصاحبه جمع‌آوری شد. به این صورت که از همه این ۶۰ آزمودنی خواسته شد که خودشان را معرفی کنند. آزمودنی‌ها براساس متغیر تحصیلات به سه گروه و براساس سن به دو گروه تقسیم شدند. به خاطر بی‌سواد بودن بعضی از آزمودنی‌ها، فقط سبک محاوره‌ای و گفتاری بررسی شد. داده‌های پژوهش با استفاده از نمودارهای ستونی تجزیه و تحلیل شدند. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهند که متغیرهای اجتماعی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی تأثیر گذار است. در واقع، بازنمایی آوایی واج /e/ در این گونه تابعی از متغیر اجتماعی است.

واژه‌های کلیدی

گونه بنایی، زبان ترکی آذربایجانی، متغیر اجتماعی، تحصیلات و سن، نام‌های زنانه، هجای پایانی، زبان‌شناسی اجتماعی.

استادیار زبان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:

یوسف حضرتی

رایانامه: Hazratyousef@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۲

استناد به این مقاله:

حضرتی، یوسف (۱۴۰۳). بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکی آذربایجانی بر اساس زبان‌شناسی اجتماعی، فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی، ۷ (۲۷)، ۸۵-۹۷.

(DOI: [10.30473/il.2024.68508.1607](https://doi.org/10.30473/il.2024.68508.1607))

مقدمه

لهجه‌های متفاوتی دارد. مثل: ترکمنی، خراسانی، ترکی قزاقی، خلجی و غیره ولی بیشترین تعداد گویشوران آن را لهجه‌های منطقه شمال غرب ایران مثل: لهجه تبریزی، مراغهای، ارومیه‌ای، قره داغی و غیره تشکیل می‌دهند (یعقوبی، ۲۰۱۵: ۱۰-۱).

زبان ترکی در تقسیم‌بندی زبان‌ها بر اساس ساختمان کلمات، جزو زبان‌های پیوندی است (۵۷: ۱۹۹۳، کاتامبا) و به طور خاص یک زبان پیوندی پسوندی است. بنابراین زبان ترکی آذربایجانی نیز جزو زبان‌های پیوندی است. در زبان‌های پیوندی ریشه فعل به صورت ثابت باقی می‌ماند و به هیچ وجه تغییر نمی‌کند و پسوندها به آن وصل می‌شوند.

زبان ترکی یکی از زبان‌های قدیمی است و در حدود هزار و پانصد سال سابقه تاریخی دارد و به گویش‌های مختلف بدان تکلم می‌شود. این زبان در منطقه وسیعی از شمال آسیا، شمال و غرب چین تا غرب آسیا، بخش‌هایی از خاورمیانه، سواحل مدیترانه، آسیای مرکزی و اروپای شرقی استفاده می‌شود. یکی از شاخه‌های مهم زبان ترکی، زبان ترکی آذربایجانی است. این زبان، زبان مردم منطقه آذربایجان ایران و سایر مناطق آذربایجانی‌نشین ایران و زبان رسمی جمهوری آذربایجان است. زبان ترکی آذربایجانی به عنوان زبان گفتاری در نواحی شرقی ترکیه و جنوب گرجستان و داغستان نیز رایج است. در ایران زبان ترکی آذربایجانی گویش‌ها و

جدول ۱. همخوان‌های زبان ترکی آذربایجانی

معنی فارسی	مثال	همخوان	ردیف	معنی فارسی	مثال	همخوان	ردیف
آب	/su/	/s/	۱۳	عسل	/bal/	/b/	۱
لیمو	/lumu/	/l/	۱۴	مرد	/ciʃi/	/c/	۲
جو	/arpa/	/r/	۱۵	به	/heiva/	/h/	۳
برگ پاییزی	/xæzæɫ/	/x/	۱۶	روغن	/ jaɣ /	/j/	۴
عروس	/ʃælin/	/ʃ/	۱۷	گره	/ piʃic/	/p/	۵
عصا	/tʃælic/	/tʃ/	۱۸	فیل	/fil/	/f/	۶
آهو	/ dʒeiran/	/dʒ/	۱۹	کلاغ	/garga/	/g/	۷
باران	/ yaɣij/	/ɣ/	۲۰	دادن	/vermæc/	/v/	۸
ژاکت	/zaket/	/z/	۲۱	گوزن	/maral/	/m/	۹
سیخ	/ ʃiʃ/	/ʃ/	۲۲	انار	/nar/	/n/	۱۰
مزرعه	/zæmi/	/z/	۲۳	خار	/titʃan/	/t/	۱۱
				رگ	/damar/	/d/	۱۲

جدول ۲. واژه‌های زبان ترکی آذربایجانی

معنی فارسی	مثال	مشخصات	واکه	ردیف
خانه	/ev/	پیشین - گسترده - نیمه افراشته	/e/	۱
کلاه	/børc/	پیشین - گرد - نیمه افراشته	/ø/	۲
سگ	/it/	پیشین - گسترده - افراشته	/i/	۳
ترک	/tyrc/	پیشین - گرد - افراشته	/y/	۴
روغنی	/jalɫu/	پسین - گسترده - افراشته	/u/	۵
بلند	/ udʒa/	پسین - گرد - افراشته	/u/	۶
هیزم	/odun/	پسین - گرد - نیمه افراشته	/o/	۷
دست	/æɫ/	پیشین - گسترده - افتاده	/æ/	۸
پدر	ata	پسین - گسترده - افتاده	/ɑ/	۹

روستای "اوجگنبد سلطان" مطالعه کردند و اظهار داشتند که قواعدی مانند هماهنگی واکه‌ای و همگونی همخوان با واکه از فرایندهای پربسامد در زبان ترکی بیجار می‌باشد. همچنین ترکی بیجار در برخورد با واژگان قرصی همانند زبان‌های دیگر، موضع‌گیری مشخص و قاعده‌مندی دارد و نیز کلمات قرصی وقتی وارد زبان ترکی می‌شوند، خود را با ساخت هجای زبان ترکی هماهنگ می‌کنند و آرایش هجایی این زبان را می‌پذیرند.

افخمی و حسین‌خانی (۲۰۱۹) تغییرات واجی در گویش ترکی قزوین را براساس تأثیرات ناشی از متغیرهای اجتماعی سن و جنسیت ارزیابی کرده‌اند و بیان کردند که متغیر اجتماعی سن بیشترین تأثیر و جنسیت کمترین تأثیر را در تغییرات واجی این گویش ترکی قزوین دارند.

منصف و کرد زعفران‌لو کامبوزیا (۲۰۱۸) در مقاله‌ای به بررسی برخی از فرایندهای واجی در ترکی قشقایی پرداخته‌اند. آن‌ها نتیجه گرفتند که فرایندهای همگونی، درج و هماهنگی واکه‌ای از فرایندهای فعال در این گونه زبانی به شمار می‌روند. حسابگر (۱۹۹۲) نیز در پژوهشی به بررسی نظام آوایی زبان ترکی آذری بر اساس واج‌شناسی زایشی پرداخته است و در بخش مربوط به هماهنگی آوایی، به وجود دو نوع هماهنگی آوایی قائل شده‌است که عبارتند از: هماهنگی بین واکه و همخوان و هماهنگی بین واکه‌ها و همچنین حیدری مزرعه جهان (۲۰۱۲) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود فرایندهای همگونی زبان ترک آذری بر اساس واج‌شناسی خودواحد مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. اعلائی (۲۰۱۲) نیز فرآیند هماهنگی واکه‌ای در ترکی آذری مغان را از دیدگاه واج‌شناسی خودواحد و با تأکید بر نقش واحدهای تیره بررسی کرده‌است.

ایزائلو (۲۰۱۸) در مقاله‌ای کارکرد ارتباطی تغییرات آوایی نام‌های کوچک قرصی دوجزئی در گونه ترکی اسفیدانی را مطالعه کرده است. وی بیان کرده که فرایندهای نرم‌شدگی، نیمه‌افراشتگی، افتادگی و پسین‌شدگی بسامد بالاتری نسبت به دیگر فرایند دارند. علاوه بر این، کوتاه‌سازی واژگانی از طریق حذف یک آوا یا زنجیره آوایی یا هجایی برجسته‌ترین فرایند آوایی است که به دلایل غیرآوایی رخ می‌دهد.

رضایی‌نژاد و کلاهدوزی‌پور (۲۰۱۷) بازنمایی واج /ɪ/ در گویش ترکی عجب‌شیری در چارچوب نظریه بهینگی بررسی کردند و بیان کردند که واج /ɪ/ در جایگاه آغاز و پایانه هجا به واج /z/ تبدیل می‌شود، بدین معنا که در این گویش، در

زبان آذربایجانی به دلیل جدایی کشور آذربایجان و آذربایجان ایران، به دو گروه شمالی و جنوبی تقسیم می‌شود، آذربایجانی شمالی مربوط به کشور آذربایجان و آذربایجان گروه جنوبی، شامل لهجه‌های تمامی مناطق ترک نشین ایران، از جمله استان‌های آذربایجان غربی، شرقی، اردبیل، زنجان و قزوین است.

گونه بنایی متعلق به گروه زبان آذربایجان جنوبی است و از نظر واج‌شناسی ۲۳ همخوان و ۹ واکه دارد. همخوان‌ها و واکه‌های زبان ترکی آذربایجانی به شرح زیر است (رضی‌نژاد، ۱۳۸۱، ۵-۳۰).

همانطوری که در نظام واجی زبان ترکی آذربایجانی مشاهده می‌شود، واج‌های /e/ و /æ/ جزو واج‌های این زبان هستند. در گونه بنایی ترکی آذربایجانی این واج‌ها نیز وجود دارد. در بیشتر اسامی زنانه که اکثر آن‌ها از زبان‌های فارسی و عربی وارد این گونه از زبان ترکی آذربایجانی شده‌اند، در گونه گفتاری و محاوره‌ای در جایگاه‌های هجای پایانی این اسامی واج /e/ تبدیل به واج /æ/ می‌شود. بعضی افراد نیز آن را به صورت /a/ تلفظ می‌کنند و همچنین بعضی وقت‌ها افراد آن را بدون هیچ تغییری /e/ تلفظ می‌کنند و البته این کاملاً بستگی به شرایط افراد از جمله: موقعیت اجتماعی، سن، جنس و گونه گفتاری، رسمی و نوشتاری زبان دارد، از این رو در این پژوهش به بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی در چارچوب نظریه پیشنهادی لبوا تحت عنوان زمان ظاهری پرداخته می‌شود. هدف اصلی پژوهش حاضر یافتن پاسخ برای این پرسش است: متغیرهای اجتماعی مانند تحصیلات و سن چه تأثیری بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی در سبک گفتاری و محاوره‌ای دارند.

پیشینه پژوهش

در حوزه واج‌شناسی و آواشناسی گونه بنایی زبان ترکی آذربایجانی مطالعاتی انجام نشده است، اما پژوهش‌های قابل توجهی در گونه‌های مختلف زبان ترکی آذربایجانی انجام یافته است و هر کدام از این پژوهش‌ها به نوعی به بررسی بخشی از واج‌شناسی و آواشناسی این زبان پرداخته‌اند.

کرد زعفران‌لو کامبوزیا و رضویان (۲۰۱۴) برخی از فرایندهای واجی در ترکی بیجار را بر اساس گونه زبانی

مناطق و ۳- قواعد زبانی، لهجه‌های زبان ترکی آذربایجانی در شمال غربی ایران را به ۸ گروه به شرح زیر دسته‌بندی کرده‌است. ۱- لهجه تبریزی ۲- لهجه ارسباران ۳- لهجه یامچی ۴- لهجه ارومیه ۵- لهجه مراغه ۶- لهجه اردبیل ۷- لهجه زنجان ۸- لهجه همدان.

طرح پیشنهادی لبو

لبو در پژوهش‌های خود در سال‌های ۱۹۶۳، ۱۹۶۶ و ۱۹۷۲ نشان داد که میزان استفاده از گوناگونی آوایی با عوامل و متغیرهای اجتماعی مانند، تحصیلات، سن، سبک گفتار رسمی و غیررسمی، طبقه اجتماعی و تمایل سخنگویان زبان (گوشوران) با جامعه زبانی و اجتماعی محیط و پیرامون خود ارتباط تنگاتنگی دارند. یکی از فرضیه‌های لبو، فرضیه زمان ظاهری است.^۱ فرضیه زمان ظاهری یک ساختار روش‌شناختی در زبان‌شناسی اجتماعی است که به موجب آن تغییر زبان با مقایسه گفتار افراد در سنین مختلف مورد مطالعه قرار می‌گیرد. اگر تغییر زبان در حال وقوع باشد، طبق نظریه زمان‌ظاهری نسل‌های قدیمی‌تر شکل اولیه‌ای از زبان و نسل‌های جوان‌تر نشان‌دهنده شکل بعدی خواهند بود. بنابراین، با مقایسه گویندگان جوان‌تر و مسن‌تر می‌توان جهت تغییر زبان را شناسایی کرد. روش زمان ظاهری اجازه می‌دهد تا تغییر با تجزیه و تحلیل همزمان مطالعه شود. این در تضاد با زبان‌شناسی اجتماعی زمان واقعی است. طبق تحلیل زمان ظاهری بیشتر ویژگی‌های زبان در دوران کودکی به دست می‌آیند و زمانی که فرد از سن معینی بگذرد نسبتاً بدون تغییر باقی می‌ماند. بنابراین، گفتار یک گوینده بازتابی از الگوهای گفتاری است که در طول یادگیری زبان در کودکی به دست آمده است. زبان‌شناسی اجتماعی زمان واقعی یا فرضیه زمان واقعی یک روش تحقیق اجتماعی-زبانی است که به مشاهده تنوع زبانی و تغییر در پیشرفت از طریق مطالعات طولی می‌پردازد. مطالعات زمان واقعی با جمع‌آوری داده‌ها از یک جامعه گفتاری در چند نقطه در یک دوره معین، متغیرهای زبانی را در طول زمان ردیابی می‌کنند. در نتیجه، شواهد تجربی برای ثبات یا تغییر زبانی ارائه می‌دهد.

لبو معتقد است که پنج سبک مختلف محاوره‌ای، رسمی، خواندن، فهرستی از واژگان و جفت‌های کمینه، میزان رسمیت گفتار فرد را مشخص می‌کند. وی سبک‌های پیشنهادی خود را در انگاره زیر مشخص می‌کند.

این شرایط واجی، محدودیت نشان‌داری عدم‌لرزشی فعال است و در رتبه بالاتری نسبت به محدودیت پایانی همانی در مشخصه لرزشی قرار دارد و نیز اگر /t/ عضو اول خوشه همخوان پایانی باشد و واکه هجا مشخصه [+پسین] را داشته باشد، همخوان /t/ حذف خواهد شد، ولی اگر در همین جایگاه، واکه مشخصه [-پسین] داشته باشد، همخوان /t/ به /j/ تبدیل خواهد شد.

آسیابی و راه-انداز (۲۰۱۷) در مقاله‌ای، تأثیر متغیرهای اجتماعی سن، تحصیلات و سبک بر بازنمایی آوایی واج /t/ در گونه گوگانی را در چارچوب پیشنهادی لبو (۱۹۶۶) و (۲۰۰۶) مطالعه کردند و پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها و با استفاده از آزمون آماری خی آن‌ها نتیجه گرفتند که تأثیر سن، تحصیلات، سبک و محیط آوایی بر بازنمایی آوایی واج /t/ معنی دار بوده و در حقیقت، بازنمایی آوایی این واج در این گونه تابعی از تعامل متغیرهای اجتماعی و متغیر محیط آوایی است.

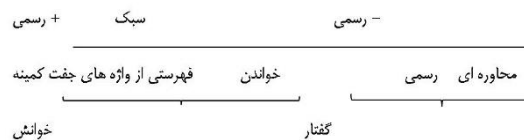
خرم و دیگران (۲۰۱۹) فرایند حذف همخوان /z/ یعنی واج /g/ را در گونه تبریزی ترکی آذربایجانی بر پایه نظریه بهیجی بررسی کردند. آن‌ها بیان کردند که تحلیل داده‌هایی که براساس جایگاه حذف همخوان /z/ طبقه‌بندی شده‌اند، بیانگر آن است که همخوان /z/ در مرز بین دو هجا در جایگاه پایانه هجای اول و در جایگاه آغاز هجای دوم همواره حذف می‌شود. البته لازم به ذکر است که این همخوان در آغاز واکه تظاهر ندارد و از پایانه واکه نیز حذف نمی‌شود.

چارچوب نظری

در ایران به خاطر پهناور بودن و جمعیت زیاد، زبان‌ها و گویش‌های زیاد و متنوعی رایج است. نظیر، زبان فارسی، ترکی آذربایجانی، عربی، ارمنی و زبان‌ها و گویش‌های دیگر. هر کشور یا جامعه‌ای زبان‌های مختلف و متنوع داشته باشد لابد گوناگونی آوایی و واجی هم دارد. لذا با توجه به وجود زبان‌های ذکر شده و نیز وجود گویش‌ها، گونه‌ها و لهجه‌های مختلف آن‌ها می‌توان گفت که ایران یکی از جوامعی است که از تنوع واژگانی، نحوی، آوایی و واجی برخوردار است. زبان ترکی آذربایجانی یکی از زبان‌هایی است که گونه‌های مختلفی هم در ایران و هم در خارج از ایران دارد. بیوک رسول اوغلو در سال ۱۹۹۶ بر اساس ملاحظات میدانی و بر مبنای ۱- مشخصات آوایی، ۲- ویژگی‌های جغرافیایی

1. The apparent-time hypothesis

از آزمودنی‌ها که اسم خودشان جزو اسامی مورد بررسی بوده خواسته شد که خودشان را معرفی کنند. آزمودنی‌ها به سبک گفتاری و محاوره‌ای خودشان را معرفی کردند و مصاحبه آن‌ها ضبط گردید و مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش کلیه زنان بنایی بودند که شرایط زیر را داشتند. ۱- بومی شهر بناب بودند و ۲- اسم این افراد جزو اسامی زنانه‌ای بود که هجای پایانی اسامی آن‌ها به /e/ ختم می‌شد. شرکت کنندگان در این پژوهش ۶۰ نفر زن به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند که سن آن‌ها بین ۴۰ تا ۸۰ سال و میانگین سنی‌شان ۵۴/۳۸ سال بود. آزمودنی‌ها براساس متغیر تحصیلات به سه گروه بی‌سواد (افرادی که اصلاً سواد نداشتند)، کم‌سواد (افرادی که مدرک ابتدایی و راهنمایی داشتند) و باسواد (افرادی که دیپلم و بالاتر داشتند) و براساس سن به دو گروه (۴۰-۶۰) و (۶۱-۸۰) تقسیم شدند. داده‌های پژوهش با استفاده از نمودارهای ستونی تجزیه و تحلیل شدند. به خاطر بی‌سواد بودن بعضی از آزمودنی‌ها، فقط سبک محاوره‌ای و گفتاری بررسی شد. جدول شماره (۱) سن، میزان تحصیلات، تعداد آزمودنی‌ها و تعداد اسامی زنانه هر یک از گروه‌ها را نشان می‌دهد.

شکل ۱. انگاره لبوا

در این انگاره، گفتار یعنی گفتار پیوسته افراد در شرایط مختلف و خوانش، یعنی ارائه متنی اعم از بند، فهرستی از واژه‌ها و یا فهرستی از جفت‌های کمینه به افراد و قرائت آن‌ها از روی این متن یا فهرست‌ها است (۱۸۳-۱۶۱: ۲۰۱۸). به نقل از آسیایی و راه‌انداز). لبوا بیان می‌کند زمانی که سبک از محاوره‌ای به جفت کمینه تغییر می‌کند دقت و توجه افراد به گفتار بیشتر شده و گفتار رسمی‌تر می‌شود، لذا برای اینکه میزان دقت و توجه افراد در سبک گفتاری و محاوره‌ای نسبت به سبک‌های دیگر کمتر است در این پژوهش سعی شده از گفتار محاوره‌ای برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شود.

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی و تحلیلی است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه می‌باشد. در این تحقیق داده‌ها از طریق مصاحبه جمع‌آوری شدند به این صورت که از طریق مصاحبه

جدول ۳. سن، میزان تحصیلات، تعداد آزمودنی‌ها و تعداد اسامی در پژوهش

گروه بندی	تعداد کل اسامی تلفظ شده	تعداد کل اسامی زنانه	تعداد افراد برای هر اسم	سن افراد	سطح تحصیلات
گروه یک	۱۸۰	۶۰	۱	۴۰-۶۰	بی‌سواد
			۱		کم‌سواد
			۱		باسواد
گروه دوم	۱۸۰	۶۰	۱	۶۱-۸۰	بی‌سواد
			۱		کم‌سواد
			۱		باسواد

می‌شود. نتایج به دست آمده از بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی تحصیلات و سن (۴۰-۶۰) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه به شرح زیر است.

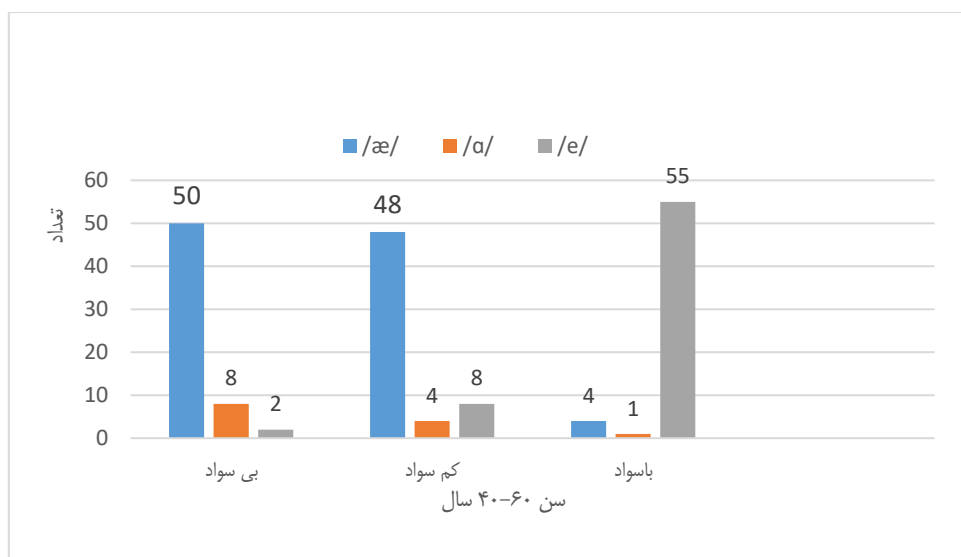
تحلیل داده‌ها

برای پاسخ به پرسش‌های مطرح شده، ابتدا به بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی تحصیلات و سن (۴۰-۶۰) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه پرداخته

جدول ۴. بسامد و درصد بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در ترکیب سنی (۴۰-۶۰) سبک محاوره‌ای و گفتاری

ردیف	تعداد اسامی زنانه	سن	تحصیلات	درصد			مجموع		
				/æ/	/a/	/e/	/æ/	/a/	/e/
گروه یک	۶۰	(۴۰-۶۰)	بی‌سواد	۸۳.۳۳	۱۳.۴۴	۳.۳۳	۵۰	۸	۲
			کم‌سواد	۸۰	۶.۶۶	۱۳.۳۳	۴۸	۴	۸
			باسواد	۶.۶۶	۱.۶۶	۹۱.۶۶	۴	۱	۵۵

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۴۰-۶۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

نمودار ستونی ۱. بسامد بازنمایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و سن (۴۰-۶۰)

است. در افراد کم‌سواد این تغییر به میزان ۸۶.۶۶ درصد است

و در افراد باسواد این تغییر تنها ۸.۴۴ درصد می‌باشد.

در این قسمت از پژوهش به بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی تحصیلات و سن (۸۰-۶۱) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه پرداخته می‌شود. به خاطر زیاد بودن شرکت کننده و اسم زنانه فقط ۲۰ مورد در جدول زیر شرح داده شده است.

نتایج به دست آمده از بررسی بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی تحصیلات و سن (۸۰-۱۶) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه به شرح زیر است.

بر اساس اطلاعات به دست آمده از توصیف جدول شماره (۷) و نمودار ستونی (۱)، در گروه سنی (۸۰-۶۱) سال میزان استفاده از /æ/ به جای واج /e/ در افراد بی‌سواد به مراتب بیشتر از کم‌سواده‌ها و باسواده‌ها است. یعنی در گروه سنی (۸۰-۶۱) از مجموع ۶۰ شرکت کننده بی‌سواد ۲۳ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۳۴ نفر از [a] و ۳ نفر از خود واج /e/ استفاده کرده‌اند. نیز در این گروه سنی، از مجموع افراد کم‌سواد ۵۲ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۵ نفر از خود واج /e/ و ۳ نفر از [a] استفاده کرده‌اند و همچنین افراد باسواد این گروه ۷ نفر [æ] و ۵۲ نفر خود واج /e/ و ۱ نفر [a] را به کار برده‌اند. از تحلیل داده‌ها می‌توان گفت که در گروه سنی (۵۰-۳۰) سال بی‌سواد، حدود ۳۸.۳۳ درصد، در کم‌سواد ۹۱.۶ درصد و در باسواد به میزان

بر اساس اطلاعات به دست آمده از جدول شماره (۵) و نمودار ستونی (۱)، در گروه سنی (۶۰-۴۰) سال میزان استفاده از /æ/ به جای واج /e/ در افراد بی‌سواد به مراتب بیشتر از کم‌سواده‌ها و باسواده‌ها است. یعنی در گروه سنی (۶۰-۴۰) از مجموع ۶۰ شرکت کننده بی‌سواد ۵۰ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۸ نفر از [a] و ۲ نفر از خود واج /e/ استفاده کرده‌اند. نیز در این گروه سنی، از مجموع افراد کم‌سواد ۴۸ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۸ نفر از خود واج /e/ و ۴ نفر از [a] استفاده کرده‌اند و نیز افراد باسواد این گروه ۴ نفر [æ] و ۵۵ نفر خود واج /e/ و ۱ نفر [a] را به کار برده‌اند. از تحلیل داده می‌توان گفت که در گروه سنی (۶۰-۴۰) سال بی‌سواد، حدود ۸۳.۳۳ درصد، در کم‌سواد ۸۰ درصد و در باسواد به میزان ۶.۶۶ از [æ] به جای واج /e/ استفاده شده است. همچنین در این گروه سنی افراد بی‌سواد، حدود ۴۴.۱۳ درصد، افراد کم‌سواد ۶.۶۶ درصد و افراد باسواد ۱.۶۶ درصد به جای واج /e/ از [a] استفاده‌اند و در نهایت در همین گروه سنی، افراد بی‌سواد حدود ۳.۳۳ درصد، افراد کم‌سواد ۱۳.۳۳ و نیز افراد باسواد ۹۶.۷ درصد خود واج /e/ را به کار برده‌اند. بنابراین، از تحلیل جدول شماره (۳) و نمودار ستونی شماره (۱) می‌توان گفت که در گروه سنی (۵۰-۳۰) سال در افراد بی‌سواد واج /e/ حدود ۹۶.۷۷ درصد دستخوش تغییر شده

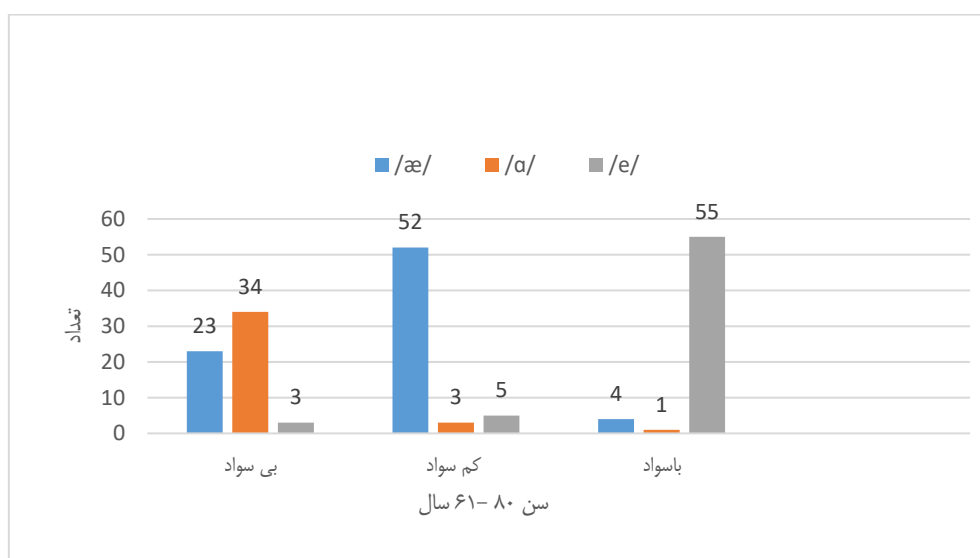
گروه سنی (۴۰-۶۰) سال در افراد بی‌سواد واج /e/ حدود ۹۵ درصد دستخوش تغییر شده است. در افراد کم‌سواد این تغییر به میزان ۹۱.۷۷ درصد است و در افراد باسواد این تغییر تنها ۸.۳۳ درصد می‌باشد.

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۶۱-۸۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح نمودار ۲ است.

۶۶ از [æ] به جای واج /e/ استفاده شده است. همچنین در این گروه سنی افراد بی‌سواد، حدود ۵۶.۶۶ درصد، افراد کم‌سواد ۵ درصد و افراد باسواد ۱.۶۶ درصد به جای واج /e/ از [a] استفاده کرده‌اند و در نهایت در همین گروه سنی، افراد بی‌سواد حدود ۵ درصد، افراد کم‌سواد ۸.۳۳ و نیز افراد باسواد ۹۱.۶۶ درصد خود واج /e/ را به کار برده‌اند. بنابراین، از تحلیل جدول شماره (۳) و نمودار ستونی شماره (۱) می‌توان گفت که در

جدول ۵. بسامد و درصد بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در ترکیب سنی (۶۱-۸۰) سبک محاوره‌ای و گفتار

ردیف	تعداد اسامی زنانه	سن	تحصیلات	درصد			مجموع		
				/æ/	/a/	/e/	/æ/	/a/	/e/
گروه یک	۶۰	(۸۰-۶۱)	بی‌سواد	۳۸.۳۳	۵۶.۶۶	۵	۲۳	۳۴	۳
			کم‌سواد	۸۶.۶۶	۵	۸.۳۳	۵۲	۳	۵
			باسواد	۶.۶۶	۱.۶۶	۹۱.۶۶	۴	۱	۵۵

نمودار ستونی ۲. بسامد بازنمایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و سن (۶۱-۸۰)

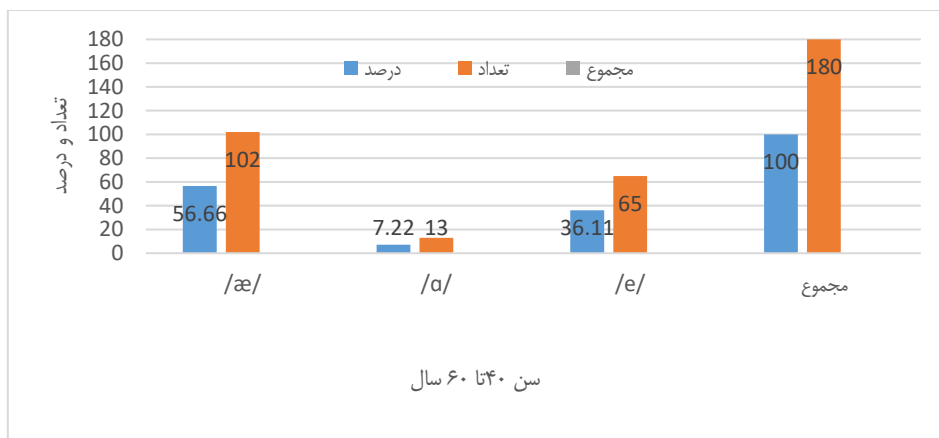
(۴۰ در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد که واج /e/ را به صورت [æ] و [a] و /e/ بازنمایی کردند به شرح زیر است.

بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل و توصیف داده‌های پژوهش، بسامد و درصد کل افراد گروه سنی (۶۰-

جدول ۶. بسامد و درصد کل افراد در گروه سنی (۴۰-۶۰)

۶۰-۴۰	/æ/	۵۶.۶۶	۱۰۲
	/a/	۷.۲۲	۱۳
	/e/	۳۶.۱۱	۶۵
مجموع		۱۰۰	۱۸۰

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۴۰-۶۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

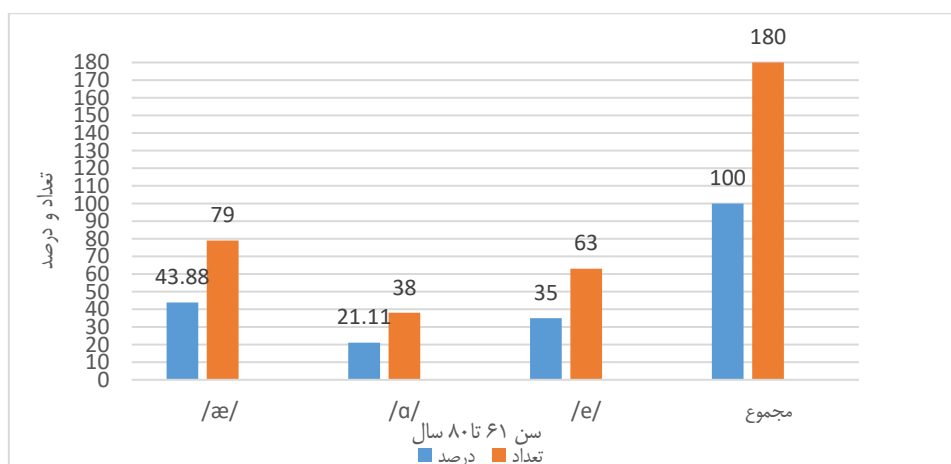
نمودار ستونی ۳. بسامد و درصد کل افراد در گروه سنی ۴۰ تا ۶۰

بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل و توصیف داده‌های پژوهش، بسامد و درصد کل افراد گروه سنی (۸۰-۶۱) (۶۱) در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد که واج /e/ را به صورت [æ] و [a] و /e/ بازنمایی کردند به شرح زیر است. بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۸۰-۵۱) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

بر اساس توصیف و نتایج به دست آمده از جدول شماره (۶)، بسامد بازنمایی واج /e/ در گروه سنی (۴۰-۶۰) سال نشان می‌دهد که در ۱۸۰ نفر در سه گروه تحصیلی، ۱۰۲ نفر از کل افراد این گروه یعنی ۵۶.۶۶ درصد، واج /e/ را به صورت [æ] بازنمایی کرده‌اند. همچنین ۱۳ نفر یعنی ۷.۲۲ درصد، آن را به صورت [a] تلفظ کرده‌اند و در نهایت ۶۵ نفر یعنی ۳۶.۱۱ درصد واج /e/ را بدون تغییر بازنمایی کرده‌اند.

جدول ۷. بسامد و درصد کل افراد در گروه سنی (۸۰-۵۱)

سن	فونم	تعداد	درصد
سن	/a/	۴۳.۸۸	۷۹
	/æ/	۲۱.۱۱	۳۸
	/e/	۳۵	۶۳
	مجموع	۱۰۰	۱۸۰

نمودار ستونی ۴. بسامد و درصد کل افراد در گروه سنی ۶۱-۸۰

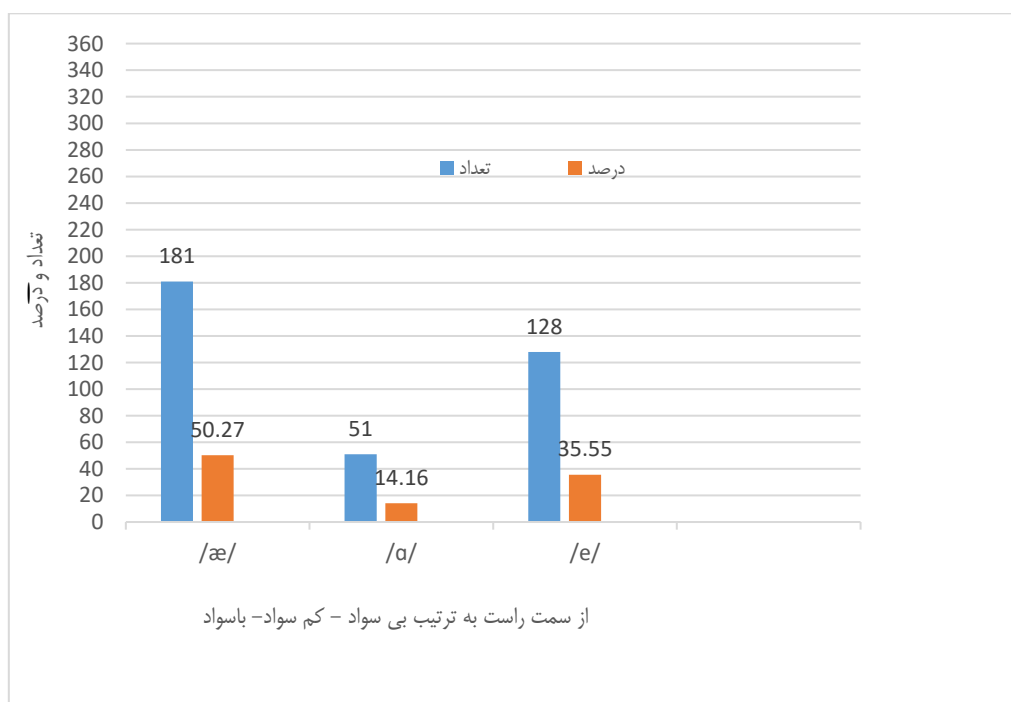
داده‌های پژوهش، بسامد و درصد کل افراد گروه‌های سنی (۴۰-۶۰) و (۶۱-۸۰) در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد که واج /e/ را به صورت [æ] و [a] و /e/ بازنمایی کردند به شرح زیر است.

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه‌های سنی (۴۰-۶۰) و (۶۱-۸۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

براساس توصیف و نتایج به دست آمده از جدول شماره (۷)، بسامد بازنمایی واج /e/ در گروه سنی (۶۱-۸۰) سال نشان می‌دهد که در ۱۸۰ نفر در سه گروه تحصیلی، ۷۹ نفر از کل افراد این گروه یعنی ۴۳.۸۸ درصد، واج /e/ را به صورت [æ] بازنمایی کرده‌اند. همچنین ۳۸ نفر یعنی ۲۱.۱۱ درصد، آن را به صورت [a] تلفظ کرده‌اند و در نهایت ۶۳ نفر یعنی ۳۵ درصد واج /e/ را بدون تغییر بازنمایی کرده‌اند. بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل و توصیف

جدول ۸. بسامد و درصد کل افراد در دو گروه سنی (۴۰-۶۰) و (۶۱-۸۰) و سه گروه تحصیلات

سن	تحصیلات	درصد		تعداد
(۴۰-۶۰) و (۶۱-۸۰)	بی‌سواد	/æ/	۵۰.۲۷	۱۸۱
	کم‌سواد	/a/	۱۴.۱۶	۵۱
	باسواد	/e/	۳۵.۵۵	۱۲۸
	مجموع			۳۶۰

نمودار ستونی ۵. بسامد و درصد کل افراد در دو گروه سنی ۴۰ تا ۶۰ و ۶۱ تا ۸۰

بحث و نتیجه‌گیری

گونه بنایی، یکی از گونه‌های ترکی آذربایجانی در شمال غرب ایران است. این گونه از ترکی آذربایجانی، ویژگی‌ها و خصوصیات فوق‌العاده دارد. یکی از آن‌ها، تبدیل واج /e/ در هجای آخر اسامی زنانه به [æ] و یا [a] در سبک گفتار و

براساس جدول شماره (۸)، در کل دو گروه سنی (۴۰-۶۰) و (۶۱-۸۰) سال، در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد مشخص شد که در ۳۶۰ اسم زنانه، ۱۸۱ نفر به جای واج /e/ از [æ]، ۱۲۸ نفر از خود واج /e/ و ۵۱ نفر از [a] استفاده کرده‌اند. یعنی کل شرکت‌کنندگان در دو گروه، از [æ] بیشتر از [a] و خود واج /e/ استفاده‌اند.

۶۰ نفر کم‌سواد، فقط ۵ نفر خود واج /e/، ۴ نفر [a] و ۵۲ نفر [æ] را به کار برده‌اند. نیز از کل افراد بی‌سواد در این گروه، فقط ۳ نفر از خود واج /e/، ۳۴ نفر از [a] و ۲۳ نفر از [æ] استفاده کرده‌اند. این نشان می‌دهد که افراد بی‌سواد در این گروه مایل‌اند به جای واج /e/ از [a] و افراد کم‌سواد از [æ] به جای واج /e/ و باسواد از خود واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده کنند. این نتایج نشانگر تأثیر سن و تحصیلات بر باز‌نمایی واج /e/ است.

بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۶۰-۴۰) سال در کل سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد مشخص شد که در ۱۸۰ اسم زنانه، ۱۰۲ نفر مایل‌اند که به جای واج /e/ از [æ]، ۱۳ نفر از [a] و ۶۵ نفر از خود واج /e/ استفاده کنند. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که در کل در این رده سنی، افراد از [æ] بیشتر از خود واج /e/ و [a] استفاده می‌کنند و مایل‌اند که بعد از [æ] از خود واج /e/ استفاده نمایند و تنها چند نفر دوست دارند که [a] را به کار ببرند. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۸۰-۵۱) سال در کل سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد مشخص شد که در ۱۸۰ اسم زنانه، ۷۹ نفر مایل‌اند که به جای واج /e/ از [æ]، ۳۸ نفر از [a] و ۶۳ نفر از خود واج /e/ استفاده کنند. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که در کل در این رده سنی، افراد از [æ] بیشتر از خود واج /e/ و [a] استفاده می‌کنند و تمایل دارند که بعد از [æ] از خود واج /e/ استفاده نمایند. در این گروه استفاده از [a] قابل ملاحظه است. در نهایت براساس جدول شماره (۱۰)، در کل دو گروه سنی (۶۰-۴۰ و ۸۰-۶۱) سال، در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد مشخص شد که در ۳۶۰ اسم زنانه، ۱۸۱ نفر به جای واج /e/ از [æ]، ۱۲۸ نفر از خود واج /e/ و ۵۱ نفر از [a] استفاده کرده‌اند. به عبارتی می‌توان نتیجه گرفت که در گونه بنایی، تمایل به استفاده از [æ] بیشتر از خود واج /e/ و [a] است. و بعد از [æ]، استفاده از خود واج /e/ رایج است.

در کل پس از انجام بررسی‌های اولیه و تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نمودارهای ستونی می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت میان گروه‌های سنی و تحصیلی در بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی معنادار است. بر اساس یافته‌های پژوهش، واج /e/ در گروه سنی ۴۰-۶۰ سال با تحصیلات بالا، دارای بالاترین میزان رخداد واج /e/ بوده است و پایین‌ترین رخداد واج /e/ در گروه ۶۱-۸۰ سال با تحصیلات خیلی پایین است.

محاوره است. با این که اکثر اسامی زنانه در این گونه، وام‌واژه هستند و از زبان‌های فارسی و خصوصاً عربی وارد زبان ترکی آذربایجانی شدند، ولی همه این واژه‌ها در گفتار و زبان محاوره‌ای تابع گونه بنایی‌اند. البته لازم به توضیح است که این کاملاً بستگی به متغیرهای اجتماعی از جمله: تحصیلات، جنس، شغل، سن و ... دارد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر متغیرهای اجتماعی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در چارچوب نظریه پیشنهادی لبو (۱۹۶۶ و ۲۰۰۶) در گونه بنایی ترکی آذربایجانی است.

پس از بررسی و تحلیل داده‌ها مشخص شد که میزان تحصیلات و سن بر بازنمایی آوایی واج /e/ در آخر هجای پایانی اسامی زنانه تأثیرگذار است. بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۶۰-۴۰) سال در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد مشخص گردید که افراد باسواد بیشتر از افراد کم‌سواد و بی‌سواد از خود واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده می‌کنند. دلیل این است که این افراد خیلی تمایل دارند که گفتار خود را به گونه معیار نزدیک کنند. اما افراد بی‌سواد و کم‌سواد مایل‌اند که از [æ] و بعضی اوقات از [a] استفاده کنند. براساس نتایج به دست آمده از جدول شماره (۵)، از ۶۰ نفر باسواد، ۵۵ نفر از خود واج /e/، یک نفر از [a] و ۴ نفر از [æ] استفاده کرده‌اند. همچنین از ۶۰ نفر کم‌سواد، فقط ۸ نفر خود واج /e/ را و ۴ نفر [a] و ۴۸ نفر [æ] را به کار برده‌اند. نیز از کل افراد بی‌سواد در این گروه، فقط ۲ نفر از خود واج /e/، ۸ نفر از [a] و ۵۰ نفر از [æ] استفاده کرده‌اند. این نشان می‌دهد که افراد بی‌سواد و کم‌سواد در این گروه تمایل دارند که از [æ] به جای واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده کنند و افراد باسواد علاقه دارند که از خود واج /e/ استفاده نمایند. این نشان می‌دهد که تحصیلات و سن بر بازنمایی واج /e/ تأثیرگذار است.

بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۸۰-۶۱) سال در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد مشخص گردید که افراد که باسواد بیشتر از افراد کم‌سواد و بی‌سواد از خود واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده می‌کنند. دلیل این است که این افراد خیلی تمایل دارند که گفتار خود را به گونه معیار نزدیک کنند. اما افراد بی‌سواد و کم‌سواد مایل‌اند که [æ] و بعضی اوقات [a] را به کار گیرند. براساس جدول شماره (۵)، از ۶۰ نفر باسواد، ۵۵ نفر از خود واج /e/ یک نفر از [a] و ۴ نفر از [æ] استفاده کرده‌اند. همچنین از

آن به ندرت دچار تغییر می‌کند. به عبارت دیگر طبق این فرضیه نسل‌های قدیمی‌تر شکل اولیه‌ای از زبان و نسل‌های جوان‌تر نشان‌دهنده شکل بعدی خواهند بود و این پژوهش نیز فرضیه را تایید می‌کند.

این هم‌سو با نتایج تحقیقات در این زمینه است. عدم استفاده واج /e/ در این گروه را می‌توان با استفاده از فرضیه زمان ظاهری لب‌او توجیه کرد. بر اساس این فرضیه، نظام واجی و ساختارهای زبانی هر فرد در بزرگسالی تثبیت شده و پس از

References

- Afkhami, Ali and Hossein Khani, Mohammad. (2019). Investigating sociolinguistic patterns of Qazvin Turkish dialect: a research on the effect of social variables on phonological changes. *Comparative Linguistic Researches*. 10(11). P 199-213. [In Persian]
- Alaei, Bahlul. (2012). Vowel Harmony in Azeri Turkish of Moghan Region: An Auto-Segmental Analysis. *Linguistic Research*. 5(1). P 31-48. [In Persian]
- Asiabi, Maral and Rahandaz, Isan. (2017). The effect of social variables of age, education and style on the phonetic representation of the phoneme /t/ in Gogani variant. *Sociology of Language*. 2(2). P 77-66. [In Persian]
- Clauson, G. (2002). *Studies in Turkic and Mongolic linguistics*. London: Routledge Curzon.
- Heidari mazraeh Jahan, Abdul Hossein. (2012). *Analysis of homogenization processes of Turkish-Azeri language based on the phonology of the unit itself*. Master's thesis, Tehran: Allameh Tabatabai University. [In Persian]
- Hesabgar, Hassan. (1992). *Phonetic system of Turkish-Azeri language*. Master's thesis. Tehran: Allameh Tabatabai University. [In Persian]
- Izanloo, Ali. (2018). Communicative Function of Phonetic Changes in Two-Part Loanwords in Esfidani Turkish. *Khorasan linguistics and dialects*. 11(1). P 284-261. [In Persian]
- Katamba, F. (1993). *Morphology*. London: Macmillan press.
- Khorram, Solmaz, Razinejad, Mohammad, Bi Jen khan, Mahmud and Attari, Latif. (2019). The process of removing the consonant /ʁ/ in the Tabrizi variant of Azerbaijani Turkish based on the theory of optimality. *Iranian Linguistics and Dialects*. 5(2). P 161-183. [In Persian]
- Kord Zafaranlou Kambozia, Alia and Razovian, Mohammad-Hossein. (2004). Some phonological processes in Bijar Turkish. *Language and Linguistics*. 1(2). P 103-89. [In Persian]
- Labov, W. (1972). *The Social Motivation of a Sound Change*. Pennsylvania: university of Pennsylvania Press.
- Maherkh, Monsef and Kurd Saffronlou Kambozia, Alia. (2014). Some phonological processes in Qashqai Turkish. *Literature and Vernacular Languages*. 5(4). P 105-123. [In Persian]
- Qarakhajalu, Saeed. (2008). Similarities and differences between Persian language and Azerbaijani Turkish. *Persian literature*. 2(13). P 110-134. [In Persian]
- Razi Nejad, Mohammad and Kolahdozipur, Aysan. (2017). Representation of phoneme /r/ in Ajab-Shiri dialect in the framework of Bhangi theory. *Language and Dialect Studies of Western Iran*. 6(22). P 81-92.
- Razi-Nejad, Seyyed-Mohammed. (1381). *Phonology of Meshkin Shahr dialect*. Master's thesis. Tehran: University of Tehran. [In Persian]
- Yaqoubi, Shahla. (2015). Azerbaijani Turkish language and its dialects in Iran, *International Congress of Literary Language*, Mashhad. [In Persian]